

Etablování Církve československé v ostravské městské čtvrti Svinov v letech 1923–1934 v kontextu vývoje římskokatolické farnosti

Pavel Březinský

Pavel Březinský:

Establishment of the Czechoslovak Church in the Svinov district of Ostrava between 1923 and 1934 in the context of the development of the Roman Catholic parish. Changes taking place in the first quarter of the 20th century in the entire society, which culminated in the emergence of independent Czechoslovakia, brought several outcomes and novelties in the ecclesiastical area. It was, in addition to the departure from the Roman Catholic Church (Rome), the genesis of the new churches, established after the break-up of the Habsburg Empire. In addition to the Czechoslovak Evangelical Church (1918) and the Czech Orthodox Church (1918), or the Czech Orthodox Religious Community (1921), it was the Czechoslovak Church (1920) we focus on who followed the tradition of Hussitism and the Czech Reformation. The beginning of this proclaimed national church can be observed, apart from Prague, for example in the Ostrava region where, on January 15, 1920, one of the first religious communities in Czechoslovakia was founded in Radvanice (today part of the city of Ostrava). And besides that, Svinov, in which, as well as in the surrounding villages, open conflicts between the Roman Catholics and the members of the Czechoslovak Church took place, brings an interesting story of the way to founding a religious community. They ceased, to the satisfaction of both groups, after the church of Christ the King and John Huss Congregation had been built.

Key Words: Church, Czechoslovak Evangelical Church, Svinov

Rozpad habsburské monarchie a změna společenských poměrů po ustanovení Československa v říjnu 1918 si vynutily také úpravy náboženského života obyvatel nově vzniklého státu.¹ Pozvolný odklon Čechů, Moravanů a Slezanů od rakouským arcidímem protěžovaného katolicismu a silící požadavky po reformě náboženského života motivovaly v lednu 1920 reformní kněžstvo ke zřízení československé církve,² která společně s církví pravoslavnou, starokatolickou a českobratrskou evangelickou představovala v celorepublikovém měřítku alternativu k dosud dominující církvi římskokatolické.³

1 Předkládaná sonda se snaží nastínit základní dění náboženského života ve Svinově na přelomu 20. a 30. let 20. století na poli římskokatolické a československé církve. Nedotýká se tématu a problematiky protestantských denominací, dále řeckokatolické, starokatolické, pravoslavné církve, židovských náboženských obcí. Československé jednoty adventistů sedmého dne a jiných církví působících po roce 1918 v Československu. Srov. Pavel MAREK, *Církevní krize na počátku první Československé republiky (1918–1924)*, Brno 2005, s. 7–21.

2 Dle sčítání lidu z roku 1921 se k římskokatolické církvi přihlásilo v Čechách 78, 2 % a na Moravě 90, 9 % obyvatel, k Církvi československé to bylo 6, 6 v Čechách a na Moravě 2, 3. Sčítání z roku 1930 přineslo tyto výsledky – k římskokatolické církvi se přihlásilo v Čechách 74, 8 % a na Moravě 85, 7 % obyvatel, k Církvi československé 8, 7 v Čechách a na Moravě 4, 5. David VÁCLAVÍK, *Náboženství a moderní česká společnost*, Praha 2010, s. 82, 89; Církev československá byla oficiálně schválena ministerstvem školství 15. 9. 1920. Její název byl později v roce 1971 doplněn o přívlastek husitská, což vyjadřovalo, že tato církev navazuje na husitskou tradici; Srov. Jitka BALATKOVÁ, *Organizační vývoj československé církve (husitské) na Moravě a ve Slezsku*, in: XXVII Mikulovské sympozium 2002, Brno 2003, s. 227.

3 Pro nahlédnutí na podrobnější genezi Církve československé (husitské), kořeny a předpoklady pro její vznik odkazují na příslušnou literaturu, srov. např. P. MAREK, *České schizma. Příspěvek k dějinám reformního hnutí katolického duchovenstva*, Rosice u Brna 2000; P. MAREK, *Církevní krize*; František Xaver HALAS, *Sekularizace v Evropě a vztah mezi náboženstvím a společností v první československé republice*, in: *Společnost v přerodu. Češi ve 20. století. Sborník referátů z cyklické konference Demokracie 2000*, Praha 2000, s. 117–135; Tomáš BUTTA a kol., *90 let Církve československé husitské*, Praha 2010; David TONZAR, *Vznik a vývoj novodobé hu-*

Silně industrializovaný prostor Ostravska⁴ s neustále se zvyšujícím podílem průmyslového obyvatelstva vytvářel v první polovině 20. století v souvislosti s politickými a sociálními změnami soudobého Československa vhodné podmínky pro rozšiřování stávajících církevních sborů a vytváření nových farností.⁵ Vzrůstající potřeba duchovní péče ze strany místních kněží se projevila také ve slezském Svinově.⁶

Obec Svinov ležící na samé hranici průmyslového Ostravska byla na počátku 20. let 20. století vedle již etablované římskokatolické komunity úzce spjata také s nově vznikající československou církví.⁷ V počátcích života ostravské (slezské) diecéze Církve československé museli její církevní představitelé a místní obyvatelé řešit zápasy o užívání chrámů s římskokatolickou církví. Církev československá se totiž považovala za pokračovatelku římskokatolické církve a plynul tak pro ni z tohoto faktu nárok na správu církevního majetku. Totéž požadovala například Českobratrská církev evangelická.

Větší konflikty mezi římskými katolíky a členy Církve československé se odehrály například v Radvanicích, Michálkovicích a Rychvaldě.⁸ Nejlepším řešením byla rozhodnutí k přikročení výstavby vlastních sakrálních objektů. Jako první otevřel biskup Ferdinand Stibor v roce 1924 chrámy (tzv. Husovy sbory) v obcích Vítkovice, Kunčičky,

sitské teologie a Církev československá husitská, Praha 2002; D. VÁCLAVÍK, *Náboženství a moderní česká společnost*, Praha 2010; Josef KUBALÍK, *České křesťanství. Církev Kristova a jiné náboženské společnosti v naší vlasti*, Praha 1947; August FRANZEN, *Malé církevní dějiny*, Praha 1995; Jaroslav KADLEC, *Přehled českých církevních dějin. Díl 2*, Praha 1991.

4 Viz Marcela GAVENDOVÁ, *Sakrální architektura Ostravy 1880–1914. Průmyslové obce a jejich chrámy*, in: Výroční zpráva. Památkový ústav v Ostravě 1999, Ostrava 2000, s. 46–56; Aleš ZÁŘICKÝ, *Rothschildové a ti druzí aneb Dějiny velkopodnikání v Rakouském Slezsku před první světovou válkou*, Ostrava 2005.

5 Viz J. KADLEC, *Přehled českých*, s. 205–220.

6 Alfréd LUBOJACKÝ, *Svinov. Z kroniky obce*, Ostrava 1965, s. 6.

7 Zrod této církve byl nerozlučně spjat se vznikem Československa a idejemi, které sebou nesl. V rámci celorepublikového významu hrálo pro tuto církev důležitou roli souběžně tvořící se město Ostrava. V obci Radvanice (dnes součást Ostravy) byla totiž založena dne 15. ledna 1920 jedna z prvních náboženských obcí československé církve v republice. K oficiálnímu schválení státem však došlo až 28. května 1923. Nová církev v nedávno vzniklém Československu byla založena dne 8. ledna 1920, a to na základě reformních požadavků o obnovu církve ve smyslu instituce. Hlavními nositeli těchto myšlenek byli členové Jednoty katolického duchovenstva, kteří požadovali kupříkladu sloužení liturgie v národním jazyce či úpravu pojetí celibátu. Církev závazně přijala v rámci svého křesťanského učení zásadu svobody svědomí a vedení volného náboženského vývoje. Obě zásady byly odklonem od křesťanství, a byť jim každý dával svůj výklad, neměla je žádná křesťanská církev na světě. Čtěla se tak zařadit k nedogmatickým církvím. Antonín BARCUC, *Počátky církve československé (husitské) v Radvanicích*, Těšínsko 48, 2005, č. 3, s. 20–23.

8 Počáteční konflikty mezi těmito dvěma církvemi dosvědčuje například článek v periodiku Církve československé Palcát ze dne 16. listopadu 1923: „*Dosud parlamentem projednáváno nebylo a kdo ví, bude-li v tomto zasedání vůbec projednáváno a již nahání strachu velebníčkům římským, protože dobře vědí, že jakmile tento spravedlivý a rozumný požadavek bude uskutečněn, přestane jejich „království na tomto světě“.* Před krátkou dobou podali čs. socialisté znova návrh na spoluužívání kostelů a hřbitovů. „*Lidové listy*“ považují návrh tento za revoltu proti koalici a československé socialisty za nejméně spolehlivou část všennárodní koalice a zdůrazňují, že návrh způsobí v koalickém táboře živelný odpor. *To je ta římská snášenlivost, křesťanská láska k bližnímu, tak plní Kristův příkaz: „Milujte i své nepřátele!“ Co je to divokých bojů, když má katolický kněz pochovati na hřbitově jinověrce, třeba i křesťana! Nebo chtějí-li se Čechoslováci pomodlit nebo svou bohoslužbu vykovat v chrámě římském! Kdo vyvolává ty zápasy? Lid? Ne – ten se velmi dobře snese. I toho je spousta dokladů. Čtenáři, zamysli se! Kdo zbudoval tento chrám? Kdo hřbitov? Kdo zakoupil zvony? Fara? Biskup? Papež? Ne, ne! Lid, obec, město!“* Jak bylo výše uvedeno, jedná se o článek a názor autora – příznivce československé církve. Z toho důvodu musíme vzít na vědomí jeho zápal pro danou věc a především nekompromisní jednostranné smýšlení proti římskokatolické církvi, které vytýká právě nadřazené chování vůči nově ustanovené církvi. Palcát, č. 46, 16. 11. 1923.

Stará Bělá a Vratimov.⁹ Obě cirkve musely v prvních letech společného soužití nalézat (nejen na území Svinova) formu vzájemného soužití, která zejména době v konstituování konkurenční československé cirkve nebyla, jak ukážeme dále na konkrétních případech, pro římskokatolické kněží a věřící právě jednoduchá. Společným zájmem představených obou církevních organizací však byli především věřící a uspokojení jejich duchovních potřeb. Problematickou se stala například již na počátku utváření vzájemných vztahů dohoda o vymezení církevního prostoru a hledání vhodného místa pro konání církevních obřadů nově se formující československé cirkve.¹⁰

Jednu z méně vhodných variant představoval pro věřící československé cirkve sakrální objekt svinovské kaple sv. Jana a Pavla z roku 1811, stojící ve středu obce v místech dnešní křižovatky ulic Bílovecká, Nad Porubkou a Polanecká. Zde se v letních obdobích 1923–1925 konaly římskokatolické bohoslužby, v roce 1925 však byly zakázány obecním zastupitelstvem z důvodu rušení provozu na silnici.¹¹ Církev československá v podstatě příležitost pro sloužení bohoslužby či jiného obřadu v kapli nedostala (mohli kapli užívat jen pro vyzvánění při úmrtí členů československé cirkve), a to zvláště pod nátlakem místní lidové strany, která si nepřála, aby tato církev konala v interiéru kaple své obřady.¹² Pouze v roce 1921 se před objektem kaple odehrál sňatek dvou československých věřících.

Po zákazu sloužení římskokatolických mší v kapli sv. Jana a Pavla docházeli věřící navštěvující tento ritus do farního kostela sv. Mikuláše v sousední Porubě. Členové československé cirkve, jejichž náboženská obec byla ve Svinově ustanovena dne 18. dubna 1923, používali ke svým bohoslužbám prostory kreslírny či tělocvičny místní měšťanské školy.¹³ Tento stav se nezamlouval věřícím římskokatolické cirkve, kteří předložili stížnost

9 Ferdinand Stibor (1869–1956) byl teologem a biskupem Cirkve československé. Vystudoval gymnázium v Českém Těšíně a teologická studia započal v Olomouci. Studium bohosloví dokončil ve Vídni a následně byl v roce 1894 v Olomouci vysvěcen na kněze. Jako duchovní působil v Dolní Lipové, ve Skalici u Frýdku a v Dobré. Dále působil v Istebné u Těšína, Bílsku, Slezské Ostravě a v Radvanicích. Se situací v římskokatolické cirkvi nebyl spokojen, a tak se po první světové válce přihlásil k církevně reformnímu hnutí a ustavil s dalšími kněžími zemskou odbočku Jednoty katolického duchovenstva. Po uzavření sňatku s Žofií Foldynovou v roce 1919 byl vyloučen z cirkve. Po založení nové Cirkve československé se stal nejprve Stibor roku 1922 správcem diecéze pro Slezsko a následně v roce 1923 jejím biskupem. Během druhé světové války byla znemožněna volba nového patriarchy, a z toho důvodu se stal Stibor v letech 1942–1945 správcem celé cirkve. Od roku 1951 byl na vlastní žádost penzionován. *Biografický slovník Slezska a severní Moravy*, sešit 9, Ostrava 1997, s. 100.

10 Viz P. MAREK, *Církevní krize*, s. 258–260.

11 Bohumír ŠVEJDA, *Svinov ve znamení kříže*, Ostrava 1996, s. 11.

12 B. ŠVEJDA – Vlastimil VRBKA, *Z minulosti Svinova*, Svinov 1996, s. 20.

13 Náboženská obec Cirkve československé husitské v Ostravě-Svinově, Pamětní kniha náboženské obce Cirkve československé ve Svinově 1921–1947, s. 29, rkp; Viz „Svinov, předměstí Ostravy, dělnická bašta se čtyřmi tisíci obyvateli patřil vždy v posledních třiceti letech k obcím pokrokovým. Na poli kulturním snažil se vždy státí v popředí obcí okresu bíloveckého. I na poli náboženském osvobozuje se od vlády Říma, odvěkého to nepřítel národa českého. Již v roce 1921 vystoupilo asi pět set obyvatel, z nichž sto padesát vstoupilo do Cirkve československé, ostatní zůstali bez vyznání. Církev československá ustavila se teprve v dubnu 1923, tím že zvolena rada starších. Bohoslužby konají se nyní pravidelně každých čtrnáct dnů v kreslírně měšťanské školy. Účast bývá vždy velmi pěkná. Příslušníků denně přibývá a Svinov stane se asi brzy střediskem Cirkve československé v okresu klimkovském. Jako středisko u dráhy jest nejvhodnějším místem ku zřízení duchovní správy. Jest zde však ještě mnoho těch, kteří si říkají pokrokoví, kteří ví, co to znamená osamostatnit národ v ohledu církevním od cizího vlivu, vlivu nepřátelského, a přes to zůstávají tam, kde není pro ně místa. Nechtějí si uvědomiti, že jednání jejich není správným, že zahanbení jsou prostým dělníkem, neznančím historie, který se osvobodil, který poznal, že má-li se národ vyvíjeti, má-li býti srdcem Evropy, nesmí býti ve svém snažení brzděn nepřáteli pokroku a vědy. Doufáme však, že i oni seznají brzy, kdež jest jejich místo.“ Palcát, č. 27, 6. 7. 1923.

okresnímu školnímu výboru. Ta byla zamítnuta, ale zemská školní rada bohoslužby ve škole přesto zakázala. Jako důvod rada uvedla, že by školní budova měla v první řadě sloužit ke svému hlavnímu účelu a poslání, tedy k vyučování a dalším se školou spojeným činnostem. Na základě vzniklého náboženského konfliktu však byly nakonec československým věřícím bohoslužby v prostorách školy zásahem pražského vedení opět povoleny. Církev československá tak mohla objekt školy používat pro sloužení bohoslužeb, shromažďování svých členů a správu účetní a matriční.¹⁴

Konsolidaci československé církve dokazuje na relativně malém prostoru Svinova postupný nárůst příznivců teprve nedávno ustavené „národní“ církve. Oproti majoritní římskokatolické církvi, k jejímž příznivcům se při sčítání obyvatel v roce 1921 přihlásilo ve Svinově 3 207 místních, tvořilo základ československých věřících 118 členů, jejichž počet se při dalším československém sčítání o devět let později (1930) vyšplhal na rovných 972.¹⁵

Bohoslužby československé církve se ve Svinově sloužily, jak dokazuje např. zachovaný harmonogram z roku 1923, ve dnech 18. března, 8. a 29. dubna (František Bláha), 21. května, 3. a 17. června, 1., 15. a 29. července, 12. srpna (František Hrazdíl), 2., 16. a 30. září (Ignác Olšanský), 7. října, 4., 18. a 25. listopadu a 2., 16., a 25. prosince (František Hrazdíl). Do příchodu duchovního správce Rudolfa Paříka v roce 1924 se sloužila cyrilometodějská bohoslužba ve staroslověnském jazyce. Ta byla s příchodem nového duchovního pastýře nahrazena liturgií ThDr. Karla Farského v jazyce českém.

Absence trvalého duchovního správce ve svinovské náboženské obci donutila místní členstvo k uspořádání dvou schůzí konaných na konci července a v srpnu roku 1923. Společným úkolem obou shromáždění bylo vyřešit aktuální stav a nevyhovující situaci československé farnosti. Přáním věřících bylo ustanovení společného duchovního pro obec Svinov, Polanku a Studénku, jelikož se počítalo s vytvořením náboženské obce zahrnující tyto okolní územní samosprávné celky. S ohledem na fakt, že by zřízení nového systematizovaného místa faráře bylo pro církev i věřící příliš nákladné, usneslo se členstvo prozatím požádat pouze o zřízení místa katechety při místní občanské škole.

Na další srpnové schůzi byl zvolen za duchovního správce Igor Olšanský, zároveň byl vytvořen přípravný výbor pro zřízení náboženské obce zahrnující Svinov, Polanku a Studénku.¹⁶ Nedávno ustanovený duchovní správce Igor Olšanský však již k 1. říjnu 1923 odešel do Doubravy, se svinovskými bohoslužbami proto začal vypomáhat František Bláha z nedalekého Zábřehu.¹⁷

Zlepšení finančních podmínek a celkové situace dovolily k 1. říjnu 1924 ustanovit ve Svinově prvního faráře Církve československé Rudolfa Paříka.¹⁸ Dne 15. listopadu téhož

14 Archiv města Ostravy (dále jen AMO), Archiv města Svinov, Obecní kronika 1918–1937, s. 172, inv. č. 2; Rudolf PAŘÍK a kol., *Památník sboru místra Jana Husa církve československé ve Svinově. Vydání k slavnosti otevření sboru dne 8. července 1934*, Svinov 1934, s. 12–13; AMO, Farní úřad Poruba, Pamětní kniha, sestavená podle pořadí duchovních správců od r. 1614 (sepsal Al. Gec v l. 1941–1958), s. 110, inv. č. 2.

15 Viz Jan KUDELA, *Svinov. Paměti starobylé slezské obce*, Opava 1926, s. 51; R. PAŘÍK a kol., *Památník sboru*, s. 18.

16 *Náboženská obec Církve československé husitské v Ostravě-Svinově*, Pamětní kniha náboženské obce Církve československé ve Svinově 1921–1947, s. 33–34, rkp.

17 Předsedou farní rady se stal Josef Hurník z Polanky, jednatelem a delegátem do diecézní rady Jan Jandásek a pokladníkem Jan Dobeš. Tamtéž, s. 35.

18 „Schůze farní rady konána 6. října 1924. Ve schůzi ustanoven duchovním správcem br. Rudolf Pařík, dosavadní duchovní správce v Kutné Hoře, který se dnem 1. října 1924 ujal svého místa. Tím nastává naší

roku byla ministerstvem školství a národní osvěty schválena československá náboženská obec svinovská¹⁹ zahrnující obce Svinov, Poruba, Třebovice, Polanka,²⁰ Klimkovice a Studénka. Ustavující schůze valné hromady čerstvě ustavené náboženské obce se konala dne 1. ledna 1925 za účasti 149 členů ve svinovském hotelu Šimek. Shromáždění věřících potvrdilo Rudolfa Paříka za duchovního správce. Potvrzený pastýř úřad přijal a slíbil řádné plnění povinností spojených s touto funkcí.²¹

Je nutno dodat, že československá církev na Ostravsku postrádala vůdčí osobnost, jež by podstatně napomáhala k výstavbám sakrálních objektů. U římskokatolické církve tomu bylo jinak. Významným podporovatelem budování místních kostelů a zřizování duchovních správ byl olomoucký arcibiskup ThDr. Antonín Cyril Stojan.²² Ve Svinově se Stojan zasloužil o úspěšný počátek projektu od jeho samotného vzniku, kdy byl předsedou Kostelní jednoty sv. Jana a Pavla založené v roce 1911.²³ Kostelní jednota měla v dalších letech za úkol získání finančních prostředků, vypracování architektonického plánu či podání žádosti o subvenci pro další kroky, přípravné práce a následnou výstavbu chrámu. Stavební odbor při místní radě Náboženské obce Církve československé ve Svinově vznikl až v roce 1932. Odbor měl de facto stejný úkol jako římskokatolická kostelní jednota – ve Svinově měl v nejbližší době vyrůst chrám Církve československé. Členové tohoto odboru brali svou účast při tak důležitém poslání opravdu vážně a při samotných přípravách probíhaly konzultace s jinými náboženskými obcemi, které měly již postavené kostely.²⁴

Rivalita římskokatolické a československé církve na půdě Svinova nabírala s ubíhajícími léty na síle a gradovala při vlastním dokončení stavby římskokatolického kostela Krista Krále v roce 1929 a následném povolení zřízení farního úřadu ministerstvem školství a národní osvěty. Prozatímní neexistence kostela československé církve a nemístné narážky ze strany římskokatolických věřících vedly členy československé církve k razantnímu kroku, jenž se projevil žádostí o zhotovení plánu chrámu. Jak římskokatolický, tak československý kostel měl mít odpovídající moderní formu, ale zároveň jejich soudobý charakter nesměl zastírat sakrální účel. To bylo v tehdejších ekonomických možnostech obou náboženských

farnosti nová doba, doba pravidelného a klidného rozvoje. Obsazení duchovní správy bude mítí zajiště vliv na vzrůst celé obce, neboť br. duchovní, který má dobré zkušenosti a jest dobrým pracovníkem, bude zajiště činnou jednotkou nejen v obci, ale i v diecesi. Jeho přivítání při bohoslužbách bylo upřímné, krátké a srdečné, ale všem bratřím a sestrám přítomným na dlouho utkví v paměti.“ Palcát, č. 42, 17. 10. 1924.

19 Právo vedení matrik bylo náboženské obci uděleno 16. března 1925. František POKORNÝ, *Schematismus Československé církve 1933*, s. 420.

20 Přifaření obce Polanka k náboženské obci Církve československé ve Svinově znamenalo pro náboženskou obec ve Staré Bělé změny ve věci hranic jejího obvodu. ZA Opava pobočka Olomouc, Diecézní rada Církve československé Ostrava, Náboženská obec Ostrava-Svinov 1924–1945, inv. č. 64, č. kart. 3.

21 Předsedou valné hromady byl zvolen Jan Jandásek, místopředsedou Jan Houček z Polanky, jednatelem Vincencie Součková-Míčková a pokladníkem Adolf Valder. *Náboženská obec*, s. 39, rkp.

22 Aleš FILIP, *Secesní chrámy na Moravě a ve Slezsku. Sakrální výtvarné umění kolem roku 1900*, Brno 2004, s. 30; Srov. V rámci Ostravska se Stojan angažoval při stavbě kostela v Hrabůvce, kde se stal v roce 1908 předsedou kostelní jednoty růžencové Panny Marie, a též v Mariánských Horách, kde byl v letech 1905–1908 vybudován kostel Korunování Panny Marie (náměstí u kostela dodnes nese Stojanovo jméno). AMO, Farní úřad Hrabůvka, Spisy o zřízení samostatné duchovní správy v Hrabůvce, inv. č. 24, č. kart. I. A; Antonín BARCUCHE – Eva ROHLÍKOVÁ, Místopis starých Mariánských Hor, in: Ostrava. Příspěvky k dějinám současnosti Ostravy a Ostravska 22, Ostrava 2005, s. 168–169.

23 AMO, Farní úřad Svinov, Kniha protokolů Kostelní jednoty, protokol ze dne 23. 4. 1911, inv. č. 17.

24 Tomáš CHYTL, *80 let Husova sboru v Ostravě-Svinově*. Ostrava 2014, s. 20.

obcí velice náročné, ale díky tvůrčím schopnostem obou architektů se tento základní požadavek naplnil. Obě stavby byly zasazeny do středu Svinova a dotvářejí jeho centrální část. Kostel Krista Krále byl vybudován opodál původní návsi na vznikajícím náměstí při ulici Bílovecké a Husův sbor získal své místo na návrší na současné ulici Stanislavského.

Po několikaletých peripetiích byly nakonec vybrány návrhy pro výstavbu kostela Církve československé, tzv. Husova sboru.²⁵ V bedlivě střežené architektonické soutěži se stal vítězem a tím i stavitelem Husova sboru Valentin Stojeba.

Budova Husova sboru, vysvěcená dne 8. července 1934, byla vystavěna v soudobém konstruktivním slohu, založeném na přímých čárách a hladkých plochách.²⁶ Ke sboru po obou stranách věže byly postaveny schody, na jejichž předních pilířích byly vsazeny pamětní kameny z hradů spojených s působením mistra Jana Husa. Nápisy „Kraťovec“ a „Kozí Hrádek“ měly svinovským věřícím připomínat navěky slavné momenty z českých husitských dějin. Čtyřhranná věž sboru je vysoká dvacet tři metrů, ukončena je husitským sluncem s paprsky a rudým kalichem uprostřed podle změněného vzoru Husova sboru v Kolíně nad Labem.

Interiér Husova sboru byl osvětlen stejnoměrným světlem, které procházelo zaskleným dvojramenným křížem ve stropu. Za oltářem bylo umístěno velké kruhové okno vysklené žlutým kalichem a od něho se rozbíhajícími modrými paprsky. Za chórem se po obou stranách věže nacházela dvě podlouhlá žlutě zasklená okna. V prostoru kněžiště byl umístěn dřevěný oltář vyrobený porubskou firmou Blažej a vedle něj se vstupovalo do sakristie. Firma Blažej vyrobila také 26 dřevěných lavic. Při stavbě objektu se využilo svahu a pod lodí vznikla sborovna pro konání členských schůzí, přednášek, biblických hodin apod. a dále menší místnost pro archiv a schůze rady starších.

Na výstavbě těchto uváděných chrámů měli kromě svinovských věřících největší zásluhu duchovní obou zmíněných církví.²⁷ Působení Rudolfa Paříka (1889–1961)

25 R. PAŘÍK a kol., *Památník sboru*, s. 18.

26 „Otevření nového krásného Husova sboru ve Svinově dne 8. července bylo velkou a nezapomenutelnou manifestací Čechoslováků slezské diecése. Pozornost všech našich příslušníků, přátel, ba i odpůrců byla v tento den obrácena ke Svinovu, kde vlivem oprávněných obav před silným naším hnutím došlo k určitému měření sil, při němž naši Čechoslováci nad domyšlivými odpůrci bezpečně a hladce zvítězili a dokázali, že Svinov nebude nikdy orelským rejdištěm, nýbrž pokrokovou obcí uvědomělých lidí. Můžeme dnes s pýchou prohlásit, že slavnost se po každé stránce vydařila nejen počtem účastníků, ale i celým svým průběhem. Krásný a radostný dojem z této diecéšní manifestace, jenž naplnil srdce všech účastníků, obrázel se pak v průběhu celé slavnosti. Od časného rána pochodovaly početné proudy našich příslušníků směrem ke Svinovu, kde kolem deváté hodiny se slily v mohutný sedmitisícový průvod, který majestátně krácel sympatickou obcí.“ *Palcát*, č. 29, 19. 7. 1934.

27 Činnost Ladislava Kubíčka (1899–1985) započala ve Svinově v roce 1922, kdy byl jako novokněz poslán právě do této slezské obce. Porubská farnost pojímala kromě samotné Poruby také Svinov a Vřesinu, což ztěžovalo práci při duchovenské službě. Z tohoto důvodu se teritorium Kubíčka zmenšilo na Svinov a jeho pastorační působení zde počalo jeho ustanovením na místo katechety a poté jeho aktivitou v rámci Kostelní jednoty sv. Jana a Pavla, která vyústila ve splněný sen svinovských věřících. Kostel Krista Krále, vysvěcený v roce 1929, měl již své věřící a čekal na konečné ustanovení duchovního správce. Nejprve byl v prosinci roku 1931 Kubíček ustanoven provizorním správcem, roku 1932 slavnostně jmenován a instalován jako farář farnosti Svinov. Pro Kubíčka i místní věřící to byl velice zajímavý postup, od kaplana přes administrátora po faráře. Lid se mohl s knězem velmi dobře poznat a společně spolupracovat na dalším rozkvětu nově ustanovené farnosti. Dne 8. března 1936 se P. Kubíček stal děkanem bíloveckého děkanátu. Na doktora bohosloví byl promován dne 3. února 1938 a 1. ledna 1940 byl jmenován titulárním konstitučním radou. AMO, Farní úřad Poruba, Pamětní kniha, sestavená podle pořadí duchovních správců od r. 1614 (sepsal Al. Gec v l. 1941–1958), s. 122, inv. č. 2; Jan LARISCH, *ThDr. Ladislav Kubíček, prvofarář ve Svinově 1931–1945*, Ostrava 2009, s. 5–13. Dále byl Ladislav Kubíček jmenován proboštem v Dubu nad Moravou (od r. 1946), v roce 1949 byl jmenován kanovníkem metropolitní

ve Svinově začalo v již zmíněném roce 1924, kdy opustil správcovství východočeské diecéze. Tehdy nedošlo na jeho plánované svěcení biskupem pravoslavné církve. Během farářování ve Svinově vyučoval jako katecheta na české smíšené měšťanské škole. Za jeho zdejší duchovenské služby byl kromě Husova sboru ve Svinově postaven bohoslužebný objekt také ve vedlejší Polance nad Odrou. V letech 1935–1939 byl členem diecézní rady. Po okupaci v roce 1938 byl Svinov připojen k Německu a stal se součástí Sudetské župy. V následujících měsících byl Pařík zbaven místa katechety na školách a bylo mu vyhrožováno, že mu bude zakázáno vykonávání duchovenské činnosti. Za těchto okolností odešel dne 1. prosince 1939 do Říčan v pražské diecézi.²⁸

Je nesporné, že oba duchovní, Ladislav Kubíček a Rudolf Pařík, započali a dokázali v období 1. republiky zmiňovaná díla dovést ke zdárnému konci. Není řeč pouze o sakrálních objektech, ale o spolupodílení se na životě církve v rámci náboženské obce.

Na příkladu Svinova autor poukázal na jednu z mnohých genezí náboženské obce Církve československé v souvislosti s vývojem zdejší římskokatolické farnosti. Cílem autora nebylo obsáhnout téma celkově, ale pouze nabídnout náčrt dané problematiky. Poukázal na základní fakta a nesnáze spojené s etablováním nově vzniklé církve na území jedné z pozdějších ostravských čtvrtí.

Stěžejní úlohu zde hrál antagonismus mezi římskými katolíky a členy církve československé, pro které bylo prvním vítězstvím v roce 1923 povolení ke konání bohoslužeb v místní měšťanské škole. Další pozitivní výsledky v průběhu 20. a 30. let nenechaly na sebe dlouho čekat. Zařadit sem lze ustanovení samotné náboženské obce, obsazení místa duchovního a v neposlední řadě vybudování Husova sboru, jenž se stal hmotným výsledkem několikaletého snažení svinovských věřících. Kromě toho zde vzniklo společenství věřících, jehož kontinuita pokračuje dosud. Pro lepší pochopení dané situace byla zapotřebí komparace s římskokatolickou církví. Měli jsme možnost sledovat činnost Kostelní jednoty sv. Jana a Pavla, jejímž vyvrcholením se stalo postavení kostela zasvěcenému Kristu Králi. Je nesporné, že Církev československá sehrála ve Svinově v období první republiky nemalou roli jak ve sféře náboženské, tak například v oblasti sociální či kulturní.

Establishment of the Czechoslovak Church in the Svinov district of Ostrava between 1923 and 1934 in the context of the development of the Roman Catholic parish

(Summary)

The article is an outline of the genesis and early years of the existence of the Czechoslovak Church in the territory of today's city of Ostrava with a focus on the Svinov district. At this part of our observation and, at the same time, at the religious community, we can address the global problems and the then issues that accompanied the ecclesiastical and social life of the 1920s and 1930s in Czechoslovakia. It was, above all, the emergence of a new church, founded by a group of reform-minded priests. In the first years after the establishment, church

kapituly v Olomouci, v letech 1950–1952 byl internován v internačním táboře v Želivu a od roku 1952 působil ve farnosti Neplachovice, poté v Ostravě-Hrabůvce a Olomouci-Chválkovicích.

28 ZA Opava, pobočka Olomouc, Diecézní rada Církve československé Ostrava 1921–1962, Osobní listina – Rudolf Pařík (1935), inv. č. 98, č. kart. 5; Srov. V období let 1941–1945 působil jako člen pražské diecézní rady. V následujících letech učil v letech 1941–1948 jako katecheta v Praze na Smíchově a zároveň zastával funkci inspektora náboženské výuky ČČS. V letech 1948–1951 učil na škole v Praze-Strašnicích a v roce 1952 odešel pro nemoc do důchodu; Srov. P. MAREK, – Volodymyr BUREHA, *Pravoslavní v Československu v letech 1918–1938. Příspěvek k dějinám Pravoslavné církve v českých zemích, na Slovensku a na Podkarpatské Rusi*, Brno 2008, s. 65; T. CHYTIL, *80 let Husova sboru*, s. 26–28.

administration was gradually formed, which was one of the central pillars of its being. Religious people from North Moravia and Silesia set up the first independent diocesan council in 1922, and, in the following year, Ferdinand Stibor, a former Roman Catholic priest (who worked in Radvanice), became the bishop of the new Silesian (Ostrava) diocese. But everything did not work as smoothly as it might seem. This situation was accompanied by conflicts, so-called fights for churches between the Roman Catholics and the members of the Czechoslovak Church. They were eased by a crucial decision made by many religious communities to build their own churches, of so-called John Hus Congregation, and, therefore, not to conduct the religious ceremonies in Roman Catholic churches and chapels or in school buildings, gymnasiums, etc. The current network of Ostrava John Huss Congregation is also formed by the Svinov one, which was inaugurated in 1934. This event was allowed to happen after the great efforts of the local religious people and the personality of the first spiritual administrator, Rudolf Pařík, who, at the beginning of the German occupation in 1939, went to work in Bohemia. This brought to an end the first era of life of not only the Svinov religious people of the aforementioned Church, which entered into the history of the Czech lands as “conquering a territory” in the ecclesiastical area.